ועבדי כהנים היו

אומרת הגמרא, לכאורה התנא הסובר שהמכים בחליל היו עבדים היו, סבר שעיקר שירה בפה והכלי נועד רק לבשם את הקול, והסובר שלויים היו סבר שעיקר שירה בכלי. שואלת הגמרא, כיצד יתכן לומר זאת הרי רבי יוסי אמר שישראלים מיוחסים היו, ולפי דברינו כיצד הוא יסבור אם סובר שעיקר שירה בפה הרי גם עבדים יכולים לחלל? ואם סובר שעיקר שירה בכלי צריך שיהיו לויים? אומרת הגמרא, שכולם סוברים שעיקר שירה בפה, ונחלקו כאן האם מעלים מדוכן ליוחסין ולמעשרות, הסובר שעבדים היו, סובר שאין מעלים מהדוכן לא ליוחסין ולא למעשרות. והסובר שלווים היו, סובר שמעלים מהדוכן בין ליוחסין בין למעשרות. והסובר שישראלים היו, סובר שמעלים מהדוכן ליוחסין ולא למעשרות.

האם השיר מעכב את הקרבן

תנו רבנן, השיר מעכב את הקרבן, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים אינו מעכב. אומרת הגמרא, שרבי מאיר למד את דבריו מהנאמר בפסוק, "ואתנה את הלוים נתונים לאהרן ולבניו מתוך בני ישראל"[138], ולמד שכשם שכפרה מעכבת אף שירה מעכבת. ורבנן סוברים, שכוונת הפסוק לומר את מה שדרש רבי אלעזר, שכשם שכפרה ביום, אף שירה ביום.

מהיכן לומדים ששירה מן התורה

אמר רב יהודה אמר שמואל, לומדים ששירה מן התורה, מהנאמר "ושרת בשם ה' אלהיו", איזהו שיר שמזכירים בו שם שמים? הוי אומר זה שירה. שואלת הגמרא, אולי הכוונה לנשיאות כפים? אומרת הגמרא, שכיוון שכתוב, "לשרתו ולברך בשמו" לומדים שברכת כהנים אינה שיר. רב מתנה אמר, לומדים זאת מהכתוב "תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב", איזו היא עבודה שבשמחה ובטוב לבב? הוי אומר זה שירה[139]. שואלת הגמרא, אולי הכוונה לדברי תורה, שהרי נאמר "פקודי ה' ישרים משמחי לב"? עונה הגמרא, דברי תורה נקראו

138 ולוים משוררים הם. רש"י.

139 אין אדם שר שירה אלא מתוך שמחה וטוב לבב. רש"י.

משמחי לב, אבל לא נאמר בהם טוב. שואלת הגמרא, אולי הכוונה לכך שלא הביאו בכורים שעליהם נאמר "ושמחת בכל הטוב"? אומרת הגמרא, שביכורים נקראו טוב, ולא טוב לבב.

אמר רב מתנה, שלומדים שביכורים טעונים שירה, בגזירה שווה מכאן, כיוון שבביכורים נאמר "בכל הטוב" ושירה נאמר "בשמחה ובטוב לבב".

שואלת הגמרא, הרי אמר רבי שמואל בר נחמני שאמר רבי יונתן, שאין הלויים אומרים שירה אלא על היין, שנאמר "וַתֹּאמֶר לָהֶם הַגֶּפֶן הֶחָדַלְתִּי אֶת תִּירוֹשִׁי הַמְשַׂמֵּחַ אֱלֹקִים וַאֲנָשִׁים", אם אנשים משמח, אלהים במה משמח, מכאן שאין אומרים שירה אלא על היין? אומרת הגמרא, שיתכן לומר שירה על יין בכורים, כפי שאמר רבי יוסי, שכיוון שנאמר בביכורים פרי, ואינך מביא משקים, הביא ענבים לעזרה לביכורים ודרכן מנין שיצא? תלמוד לומר, תביא מכל מקום.

חזקיה אמר שמצינו שירת לוים מן התורה, בנאמר "וּכְנַנְיָהוּ שַׂר הַלְוִיִּם בְּמַשָּׂא יָסַר בַּמַּשָּׂא כִּי מֵבִין הוּא" אל תיקרי יסור אלא ישיר, דהיינו במשא נשיאות קול בשיר.

וחכם שנקרא בלוטי אמר בשם רבי יוחנן, שלומדים שיר מן התורה כיוון שנאמר "לעבוד עבודת עבודה" איזהו עבודה שצריכה עבודה? הוי אומר זו שירה שצריכה עבודת קרבן, שאינו נאמר אלא על היין של נסכי קרבן. רבי יצחק אמר, לומדים זאת מהכתוב "שאו זמרה ותנו תוף כנור נעים עם נבל". רב נחמן בר יצחק אמר, לומדים זאת מהכתוב "הֵמָּה יִשְׂאוּ קוֹלָם יָרֹנּוּ בִּגְאוֹן ה' צָהֲלוּ מִיָּם", דהיינו שיצהלו בשיר בית המקדש יותר מצהלת ים סוף.

והתנא למד זאת מהנאמר, "ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו", וקשה וכי מכך שנאמר "בכתף" איני יודע

שישאו? אין "ישאו" אלא לשון שירה, כפי שנאמר "שאו זמרה ותנו תוף", וכן "ישאו קולם ירונו". חנניא בן אחי רבי יהושע אמר, הדבר נלמד מהכתוב: "משה ידבר והאלקים יעננו בקול" על עסקי קול שהיה מצוהו לשורר, לפי שמשה היה לוי.

רב אשי אמר[140], נלמד מהכתוב: "וַיְהִי כְּאֶחָד לַמְחַצְרִים וְלַמְשֹׁרְרִים לְהַשְׁמִיעַ קוֹל אֶחָד". רבי יונתן למד זאת מהנאמר לכהנים, "ולא ימתו גם הם גם אתם", מה אתם בעבודת מזבח אף הלוים בעבודת מזבח, ולא מצינו שהלויים כשרים לעבודת מזבח אלא בשיר. מביאה הגמרא שאכן כך שנינו בברייתא, "ולא ימותו גם הם גם אתם", אתם בשלהם[141], והם בשלכם[142] במיתה, הם בשלהם[143], אינן במיתה אלא באזהרה.

משורר ששיער בשל חבירו במיתה

אמר אביי, למדנו שמשורר ששיער בשל חבירו במיתה, שנאמר "והחונים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד" "והזר הקרב יומת", ולכאורה באיזה זר מדובר? הרי לא יתכן שמדובר בזר ממש כגון ישראל, כיוון שכבר נאסרה עליו קודם העבודה, אלא ודאי שהכוונה לזר באותה עבודה. שואלת הגמרא, הרי שנינו שמשורר ששיער ומשוער ששורר אינן במיתה אלא באזהרה? אומרת הגמרא, שנחלקו בכך התנאים, שכך שנינו, מעשה ברבי יהושע בר חנניה, שהלך לסייע בהגפת דלתות אצל רבי יוחנן בן גודגדא[144], אמר לו, בני חזור לאחוריך, שאתה מן המשוררים ולא מן המשוערים. ולכאורה יוחנן בן גודגדא סבר, שמשורר ששוער במיתה, כשהוא מגיף לבדו, וגזרו רבנן במסייע, כדי שלא יבוא לעשות לבדו, ורבי יהושע סבר, שאפילו כשעושה לבדו אינו אלא באזהרה, ולא גזרו רבנן במסייע. אומרת הגמרא, ששניהם סברו שאזהרה היא, ונחלקו האם רבנן גזרו על מסייע או לא.

---

140 עמוד ב'.

141 הכהנים שנכנסו בעבודת לוים כגון ששררו. רש"י.

142 לוי שעבד על המזבח ככהן. רש"י.

143 כגון לוי משורר שהגיף דלתות, ולוי משוער שאמר שיר, שהרי הלוים היו חלוקים, זה למשוער וזה למשורר. רש"י.

144 רבי יהושע ויוחנן בן גודגדא לוים היו. רש"י.

האם עולת נדבת ציבור טעונה שירה או אינה טעונה שירה

הסתפק רבי אבין, האם עולת נדבת ציבור[145], טעונה שירה או אינה טעונה שירה? וצדדי הספק הם, האם כיוון שנאמר בפסוק "עולותיכם", לומדים שבין עולת חובה ובין עולת נדבה, טעונים שירה? או שמא הכוונה לעולותיהם של כלל ישראל? מביאה הגמרא שכך שנינו, "ויאמר חזקיהו להעלות העולה להמזבח ובעת החל העולה החל שיר ה' והחצוצרות ועל ידי כלי דוד מלך ישראל", ולכאורה מהי אותה שירה? אם הכוונה לעולת חובה במה הסתפק? אלא ודאי שמדובר בעולת נדבה, ונמלך אם ישוררו, והורו לו בית דין לשורר.

אמר רב יוסף, מדובר בעולת מוסף של ראש חודש, והסתפק האם הוקבע ראש חודש בזמנו שיקרב או לא. אמר לו אביי, איך אפשר לומר זאת, הרי נאמר "וביום ששה עשר לחדש הראשון ויאמר חזקיהו להעלות העולה להמזבח"? אלא אמר רמי של רב ייבא, מדובר בכבש הבא עם העומר שהוא עולת חובה בששה עשר בניסן. וחזקיהו הסתפק האם נקבע ראש חודש בזמנו ויקריבוהו היום, או שהיום אין זה ששה עשר בניסן ולא יקריבוהו? שאל אותו רב אויא, מדוע לה הסתפק לגבי הקרבת הפסח, ולגבי אכילת מצה? אלא אמר רב אשי, שחזקיהו לא הסתפק האם להקריב, אלא נטל רשות, כמו ששליח ציבור נוטל רשות להתפלל.

מגלגלים זכות ליום זכאי וחובה ליום חייב.

מביאה הגמרא, ראיה אחרת לפשוט את ספיקו של רבי אבין, שכך שנינו, רבי יוסי אומר, מגלגלים זכות ליום זכאי[146], וחובה ליום חייב. אמרו כשחרב הבית בראשונה, אותו היום תשעה באב היה, ומוצאי שבת היה, ומוצאי שביעית היתה, ומשמרתו של יהויריב היתה, והיו כהנים ולוים עומדים על דוכנן ואומרים שירה, ומה שירה אמרו? "וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם אֶת אוֹנָם וּבְרָעָתָם יַצְמִיתֵם", ולא הספיקו לומר "יַצְמִיתֵם ה' אֱלֹקֵינוּ", עד שבאו אויבים וכבשום, וכן בשניה. ובאיזו שירה מדובר, הרי אינה של עולת חובה, כיוון שבשבעה עשר בתמוז בטל התמיד[147], אלא ודאי שמדובר

145 כגון קיץ המזבח הבא מן השופרות שנותנים בהן מעות מותר חטאת ומותר אשם. רש"י.
146 בניסן נגאלו בניסן עתידים להיגאל. רש"י.
147 שהרי לא היו להם כבשים מחמת שהיו צרים על ירושלים ואין יוצא ובא. רש"י.

בעולת נדבה. שואלת הגמרא, כיצד אפשר לומר זאת הרי אם לא היה להם בהמות לעולת חובה, מהיכן היה להם בהמה לעולת נדבה? דוחה הגמרא, שיתכן ובמקרה מצאו בן בקר, שראוי לנדבה ולא לחובה.

אפשר לומר שירה שלא על הקרבן

אמר רבא, ויש אומרים שאמר זאת רב אשי, שאי אפשר לומר שהכוונה לשירה גמורה? כיוון שהשירה של יום ראשון היא, "לה' הארץ ומלואה", והמילים "וישב עליהם את אונם", הם במזמור "קל נקמות ה'" שנאמר ביום רביעי? אלא שהייתה קינה, שנפלה להם בפיהם. שואלת הגמרא, הרי נאמר שהם עומדים על דוכנן? אומרת הגמרא, שיש לומר כפי שאמר ריש לקיש, שאפשר לומר שירה שלא על הקרבן. שואלת הגמרא, אם כך שנאמר גם בעולת נדבה ונצא מספיקו של רבי אבין? אומרת הגמרא, כיוון שאם נאמר רק משום דברי ריש לקיש אין זו חובה אלא רשות, ועלולים לטעות שגם בעולת חובה השיר הוא רק רשות, ולכן אין לומר שיר על עולת נדבה, מספק.

מביאה הגמרא, ראיה אחרת לפשוט את ספיקו של רבי אבין, ממה שאמר רב מרי בנו של רב כהנא, "על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם", מה עולה האמורה כאן, קודש קדשים שהרי אין לך עולה קדשים קלים, אף שלמים האמורים כאן קודש קדשי וטעונים שיר. ומה שלמים האמורים כאן, לגבי שיר קבוע להם זמן, אף עולה האמורה כאן קבוע לה זמן[148].

148 להוציא מנדבת ציבור שאין קבוע לה זמן. רש"י.